

บทที่ 7

ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic Competition)

ในบทนี้จะพิจารณากำหนดราคาและปริมาณผลผลิตที่จะได้กำไรสูงสุด ในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด โดยจะพิจารณาลักษณะของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด และการวิเคราะห์กำหนดราคาและปริมาณผลผลิต ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในกรณีที่เส้นอุปสงค์มีลักษณะทอดลงจากซ้ายมาขวา และกรณีที่เส้นอุปสงค์มีลักษณะเป็นเส้นหักมุมตามแนวคิดของ Chamberlin รวมทั้งเปรียบเทียบดุลยภาพของตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ และตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

ลักษณะของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

1. มีผู้ขายจำนวนมากจนกระทั่งการกระทำของผู้ขายรายหนึ่งจะไม่มีผลต่อผู้ขายรายอื่นๆ และการกระทำของผู้ขายรายอื่นๆ จะไม่มีผลต่อผู้ขายรายนั้น
2. สินค้าของผู้ขายแต่ละรายในทัศนะของผู้บริโภคจะแตกต่างจากผู้ขายรายอื่นๆ (product differentiation) อันอาจเนื่องจากการบรรจุหีบห่อ การให้สีสันทน การให้ตรา ยี่ห้อที่แตกต่างกัน การโฆษณา ฯลฯ จึงทำให้ผู้ขายมีอำนาจในการผูกขาดได้บ้าง ดังนั้น เส้น อุปสงค์สำหรับสินค้าของผู้ขายจึงมีลักษณะทอดลงจากซ้ายมาขวา
3. ในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดจะมีต้นทุนการขาย (selling cost) เช่น ค่าโฆษณา ค่าบรรจุหีบห่อ และรายจ่ายอื่นๆ ที่ทำให้สินค้าของผู้ขายแตกต่างจากผู้ขายรายอื่นๆ ซึ่งทำให้อุปสงค์สำหรับสินค้าของผู้ขายเพิ่มขึ้น ดังนั้นต้นทุนการขายจะมีอิทธิพลต่อราคา และปริมาณขายของผู้ขาย

4. ในระยะยาวการเข้าและออกจากการดำเนินการผลิตเป็นไปได้โดยเสรี โดยถ้าหน่วยผลิตที่ดำเนินการผลิตอยู่ได้รับกำไรเกินปกติจะมีหน่วยผลิตใหม่เข้ามาดำเนินการผลิตแข่งขัน และถ้าขาดทุนหน่วยผลิตก็จะออกไปจากอุตสาหกรรม

เนื่องจากสินค้าของผู้ขายแต่ละรายแตกต่างกัน จึงทำให้การหาเส้นอุปสงค์ตลาดเป็นไปได้ยากเนื่องจากราคาแตกต่างกันและการบรรจุหีบห่อที่แตกต่างกัน จึงทำให้การรวมทางด้านปริมาณทำได้ยาก ดังนั้นการวิเคราะห์โดยใช้กราฟจึงพิจารณาเฉพาะแต่ละบริษัทเท่านั้น และมักจะสมมติให้อุปสงค์และต้นทุนของแต่ละหน่วยผลิตเหมือนกัน

ดุลยภาพของหน่วยผลิต

ในการวิเคราะห์การตั้งราคาและปริมาณผลิตของหน่วยผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด จะพิจารณาเป็น 2 กรณีคือ กรณีที่ผู้ผลิตเผชิญกับเส้นอุปสงค์ที่มีลักษณะทอดลงจากซ้ายมาขวา และมีความยืดหยุ่นมากกว่าในตลาดผูกขาด ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ทั่วไป และอีกกรณีเป็นวิธีของแชมเบอร์ลิน (Chamberlin) ซึ่งใช้เส้นอุปสงค์ 2 เส้น ซึ่งทั้ง 2 วิธีวิเคราะห์จะกำหนดปริมาณผลิตที่จะได้กำไรสูงสุด ณ จุดที่รายรับเพิ่ม (MR) เท่ากับต้นทุนเพิ่ม (MC)

การวิเคราะห์การกำหนดราคา และปริมาณผลิต

กรณีที่ผู้ผลิตเผชิญกับเส้นอุปสงค์ทอดลงจากซ้ายมาขวาและมีความยืดหยุ่นมาก

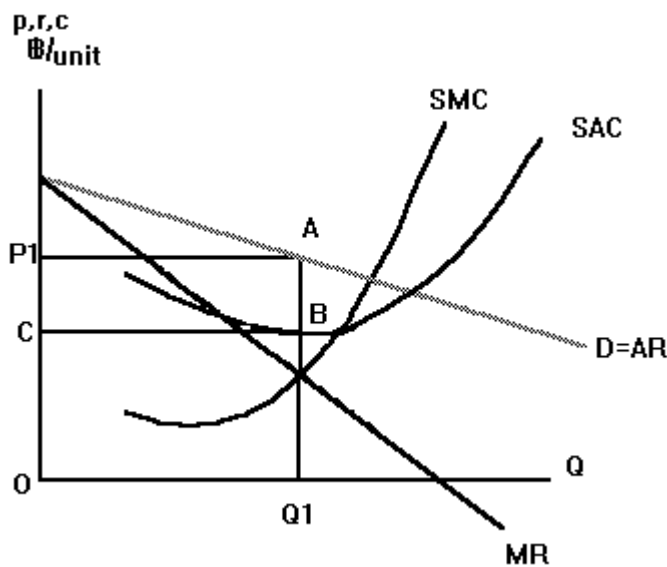
ข้อสมมติในการวิเคราะห์ คือ

(1) สมมติว่ามีหน่วยผลิตจำนวนมาก และสินค้าของแต่ละหน่วยผลิตแตกต่างกัน

(2) สมมติว่าทุกหน่วยผลิตมีเส้นอุปสงค์และอุปทานคล้ายคลึงกันมาก และการเปลี่ยนแปลงราคาและผลผลิตของหน่วยผลิตหนึ่งจะมีผลกระทบต่อหน่วยผลิตอื่นๆ เท่ากันทุกๆ หน่วยผลิต

ในระยะสั้นหน่วยผลิตไม่มีเวลาพอที่จะเปลี่ยนแปลงขนาดของเครื่องจักร และขนาดของโรงงาน และไม่มีเวลานานพอที่บริษัทใหม่จะเข้ามาแข่งขัน การพิจารณาดุลยภาพในระยะสั้นสามารถพิจารณาด้วยรูปที่ 7 - 1

รูปที่ 7 - 1 ดุลยภาพในระยะสั้นของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

จากรูปที่ 7 - 1 ผู้ผลิตจะได้กำไรสูงสุด ณ จุดที่ $MR = MC$ โดยผลิต ณ ปริมาณเท่ากับ OQ_1 หน่วย ขายในราคาหน่วยละ OP_1 บาท ได้กำไรต่อหน่วยเท่ากับ AB บาท และกำไรทั้งหมด เท่ากับพื้นที่ $\square CP_1AB$ บาท

จุดดุลยภาพระยะสั้นนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกหน่วยผลิตจะขายสินค้าในราคาเดียวกัน ทั้งนี้เพราะสินค้าของแต่ละหน่วยผลิตไม่เหมือนกัน และแต่ละหน่วยผลิตจะทำการผลิต ณ จุดที่ $MR = MC$ ซึ่งจะทำให้ตนเองได้รับกำไรสูงสุด อย่างไรก็ตาม ราคาขายของผู้ขายแต่ละรายจะไม่แตกต่างกันมากนัก

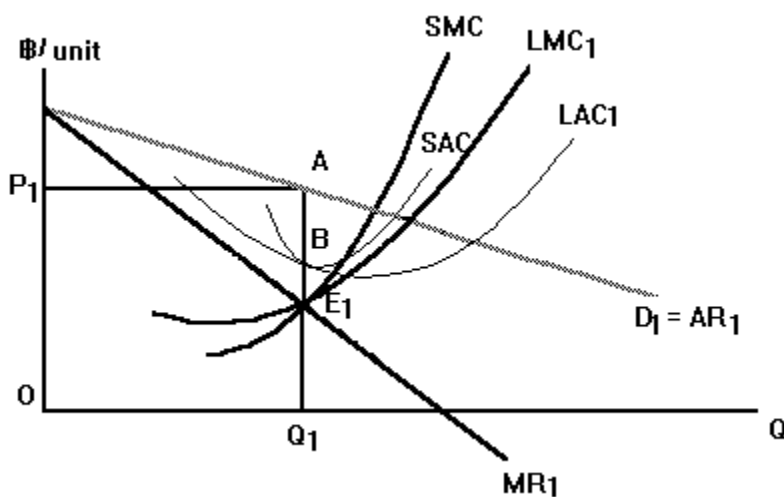
นอกจากนี้แต่ละหน่วยผลิตสามารถปรับราคาและผลผลิตได้โดยการทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์ของตนด้วยการโฆษณาหรือเปลี่ยนแปลงรูปร่างและคุณภาพของสินค้า ทำให้เส้นอุปสงค์เพิ่มขึ้น และทำให้เส้นอุปสงค์มีความยืดหยุ่นน้อยลง การ

โฆษณาจะทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ผู้ผลิตจะเปลี่ยนแปลงปริมาณผลิตตรงจุดที่ $MR = MC$

สำหรับในระยะยาวปัจจัยทุกตัวผันแปรได้ และบริษัทใหม่ๆ สามารถเข้ามาดำเนินการผลิตแข่งขันได้ ถ้าบริษัทที่มีอยู่เก่ามีกำไรเกินปกติ และถ้าขาดทุนบริษัทเก่าก็จะออกไปจากอุตสาหกรรม การพิจารณาคุณภาพระยะยาวพิจารณาด้วยรูปที่ 7 - 2 และรูปที่ 7 - 3

รูปที่ 7 - 2 คุณภาพชั่วคราวของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดในระยะยาว

P , r , c

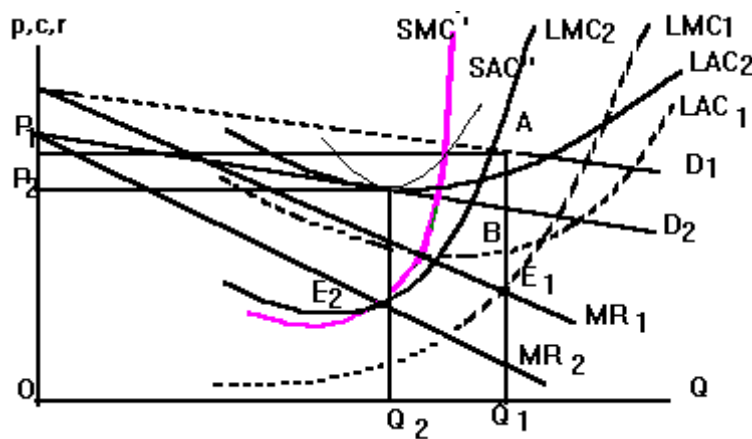

จากรูปที่ 7 - 2 ผู้ผลิตจะได้กำไรสูงสุดเมื่อผลิต ณ จุดที่ $LMC_1 = MR_1$ โดยผลิตปริมาณเท่ากับ OQ_1 หน่วย และขายในราคาหน่วยละ OP_1 บาท ผู้ผลิตจะได้กำไรต่อหน่วยเท่ากับ AB บาท และได้กำไรทั้งหมดเท่ากับ $AB \times OQ_1$ บาท การได้รับกำไรเกินปกติจะทำให้มีหน่วยผลิตอื่นๆ เข้ามาดำเนินการผลิตแข่งขันในอุตสาหกรรมโดยเชื่อว่าตนเองจะได้รับกำไรเกินปกติเช่นกัน การที่มีหน่วยผลิตใหม่ๆ เข้ามาในอุตสาหกรรมจะทำให้ส่วนของตลาด (market share) ของผู้ขายแต่ละรายน้อยลง มีผลทำให้เส้นอุปสงค์ของผู้ผลิตแต่ละรายลดต่ำลง และอุปทานสินค้าเพิ่มขึ้น จึงทำให้ราคาสินค้าของแต่ละหน่วยผลิตลดลง นอกจากนี้การที่มีบริษัทใหม่ๆ เข้ามาในอุตสาหกรรมจะมีผลต่อต้นทุนการผลิต

ของหน่วยผลิตที่ดำเนินการผลิตอยู่ก่อนแล้วอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับว่าอุตสาหกรรมนั้นเป็นอุตสาหกรรมที่มีต้นทุนสูงขึ้น(increasing cost)หรืออุตสาหกรรมที่มีต้นทุนคงที่ (constant cost) หรืออุตสาหกรรมที่มีต้นทุนลดลง (decreasing cost) โดยถ้าอุตสาหกรรมนั้นเป็นอุตสาหกรรมที่มีต้นทุนการผลิตสูงขึ้นก็จะพบว่าการเข้ามาของหน่วยผลิตใหม่ ๆ จะทำให้ต้นทุนของหน่วยผลิตใหม่สูงขึ้นด้วย แต่ถ้าเป็นอุตสาหกรรมที่ต้นทุนคงที่ การเข้ามาของหน่วยผลิตใหม่จะไม่มีผลต่อราคาปัจจัย และไม่มีผลต่อต้นทุนของหน่วยผลิตเก่าและของหน่วยผลิตใหม่ และในกรณีที่เป็นการอุตสาหกรรมที่มีต้นทุนลดลง การเข้ามาของหน่วยผลิตใหม่จะทำให้ราคาปัจจัยการผลิตลดลง มีผลให้ต้นทุนของหน่วยผลิตเก่าและของหน่วยผลิตใหม่ลดลงด้วย

ถ้าสมมุติพิจารณาในกรณีที่เป็นการอุตสาหกรรมที่มีต้นทุนสูงขึ้น การเข้ามาของหน่วยผลิตใหม่ ๆ จะทำให้เส้นอุปสงค์ของแต่ละหน่วยผลิตลดลง และเส้นต้นทุนเฉลี่ยจะสูงขึ้น อันมีผลทำให้กำไรลดลง แต่หน่วยผลิตรายใหม่ ๆ จะยังคงเข้ามาแข่งขันเพิ่มขึ้นตราบใดที่ยังได้รับกำไรเกินปกติ หน่วยผลิตใหม่ ๆ จะเข้ามาเพิ่มขึ้นจนกระทั่งทุกหน่วยผลิตได้รับเพียงกำไรปกติเท่านั้น การเข้ามาของหน่วยผลิตใหม่ ๆ ก็จะยุติลง

รูปที่ 7 – 3 ดุลยภาพในระยะยาวของอุตสาหกรรมในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

สมมติว่ามีการปรับตัวของการเข้ามาของหน่วยผลิตใหม่ ๆ จนกระทั่งทำให้เส้นอุปสงค์ D_1 และเส้นรายรับเพิ่ม MR_1 ในรูปที่ 7 - 3 จะลดลงมาเป็นเส้น D_2 และ MR_2 และการเข้ามาของบริษัทใหม่ในอุตสาหกรรมจะมีผลกระทบต่อต้นทุนของบริษัทที่ประกอบการอยู่ก่อนทำให้เส้นต้นทุนเฉลี่ย (LAC) และต้นทุนเพิ่ม (LMC) เพิ่มขึ้น จากเส้น LAC_1 และ LMC_1 เป็น LAC_2 และ LMC_2 จุดยภาพระยะยาวจะเกิดขึ้น ณ จุดที่ $LMC_2 = MR_2$ โดยผลิต ณ ปริมาณ OQ_2 หน่วยและขายสินค้าในราคา OP_2 บาท และแต่ละหน่วยผลิตจะได้รับกำไรปกติเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีแรงจูงใจให้มีหน่วยผลิตใหม่ ๆ เข้ามาผลิตแข่งขันซึ่งทำให้เกิดดุลยภาพในระยะยาวของอุตสาหกรรมเช่นกัน

การกำหนดปริมาณผลิตที่จะได้กำไรสูงสุดของหน่วยผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด โดยทางคณิตศาสตร์

สมมติว่า เส้นอุปสงค์เป็นเส้นตรง ราคาที่ผู้ขายแต่ละรายได้รับจะเป็นฟังก์ชันของจำนวนขายของแต่ละหน่วยธุรกิจที่มี n หน่วยธุรกิจภายในอุตสาหกรรม

ให้ i = หน่วยธุรกิจที่ i โดยที่ $i = 1, 2, \dots, n$

P_i = ราคาของหน่วยธุรกิจที่ i

q_i = ปริมาณซื้อของหน่วยธุรกิจที่ i

q_j = ปริมาณซื้อสินค้าของหน่วยธุรกิจที่ j

$b_{ij} = \frac{\partial P_i}{\partial q_j}$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าศูนย์ และมีค่าตัวเลขน้อยมาก

$a_{ii} = \frac{\partial P_i}{\partial q_i}$

$$\text{ดังนั้น } P_i = A_i - a_{ij}q_i - \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq j}}^n b_{ij}q_i \quad \dots \dots \dots (7 - 1)$$

และฟังก์ชันต้นทุนของผู้ขายแต่ละรายจะเป็นฟังก์ชันของปริมาณผลผลิตของผู้ขายแต่ละราย

$$C_i = C_i(q_i) \dots \dots \dots (7 - 2)$$

ถ้าสมมติว่าทุก ๆ หน่วยธุรกิจมีฟังก์ชันอุปสงค์และต้นทุนเหมือนกัน ดังนั้น $A_i = A$, $a_{ij} = a$, $b_{ij} = b$ สำหรับทุก ๆ ค่าของ i และ j ยกเว้น $i = j$ และ $C_i(q_i) = C_i(q_i)$ และสมมติว่าส่วนผสมของราคาและจำนวนผลิตเริ่มแรกเท่ากันทุก ๆ หน่วยธุรกิจ ดังนั้นการวิเคราะห์พฤติกรรมในการแสวงหากำไรสูงสุดของทุก ๆ หน่วยธุรกิจในอุตสาหกรรมสามารถพิจารณาได้ในรูปของการดำเนินการของหน่วยผลิตตัวแทน (representative firm) แม้ว่าสินค้าของแต่ละหน่วยธุรกิจจะแตกต่างกันในสายตาของผู้บริโภคก็ตาม

เส้นอุปสงค์ของหน่วยธุรกิจที่เป็นตัวแทน คือ

$$P_i = A - a q_i - b \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq j}}^n q_j \dots \dots \dots (7 - 3)$$

กำไรของหน่วยธุรกิจที่เป็นตัวแทน คือ

$$\pi_i = [A - a q_i - b \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq j}}^n q_j] q_i - C(q_i) \dots \dots \dots (7 - 4)$$

เนื่องจากค่าของ b มีค่าเป็นตัวเลขน้อยมากและการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลิตของหน่วยธุรกิจที่เป็นตัวแทนจะมีผลต่อคู่แข่งชั้น ในแต่ละหน่วยธุรกิจซึ่งมีจำนวน $(n - 1)$ หน่วยในขนาดที่เท่ากัน ดังนั้น ผลของการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลิตของหน่วยผลิตตัวแทนที่มีต่อราคาของธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งซึ่งเป็นคู่แข่งชั้นจะน้อยมาก จึงสามารถตัดทิ้งไปได้ ฉะนั้น ผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจตัวแทนจะดำเนินการราวกับว่าการดำเนินการของเขาจะไม่มีผลกระทบต่อคู่แข่งชั้นอื่นๆ นั่นคือ หน่วยธุรกิจตัวแทนดำเนินการผลิตที่จะทำให้ได้รับกำไรสูงสุด ภายใต้ข้อสมมติว่าระดับผลผลิตของคู่แข่งชั้นจะไม่เปลี่ยนแปลง

นั่นคือ เงื่อนไขอันดับแรกสำหรับปริมาณผลิตที่ได้กำไรสูงสุด จะต้องได้ว่า

$$\frac{\partial \pi_i}{\partial q_i} = 0$$

$$\frac{\partial \pi_i}{\partial q_i} = A - 2a q_i - b \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq j}}^n q_j - C'(q_i) = 0$$

$$A - 2a q_i - b \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq j}}^n q_j = C'(q_i) \quad \dots \dots \dots (7 - 5)$$

จากสมการที่ (7-5) แสดงว่าหน่วยผลิตตัวแทนจะผลิต ณ จุดที่ MR ภายใต้ข้อสมมุติฐานว่าระดับผลผลิตของคู่แข่งไม่เปลี่ยนแปลง

เงื่อนไขอันดับสองสำหรับปริมาณผลิตที่ได้กำไรสูงสุดต้องการว่า MC ของหน่วยผลิตตัวแทนจะเพิ่มขึ้นเร็วกว่า MR โดยระดับผลผลิตที่ได้กำไรสูงสุดของหน่วยผลิตที่ i จะขึ้นอยู่กับระดับผลผลิตทั้งหมดของคู่แข่ง

การวิเคราะห์การกำหนดราคาและปริมาณผลิตโดยใช้เส้นอุปสงค์ 2 ชนิดของ Chamberlin

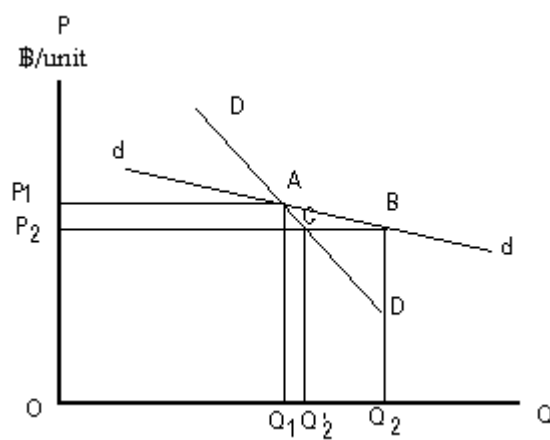
ในตลาดกึ่งแข่งขันผูกขาด ซึ่งมีผู้ขายจำนวนมากในอุตสาหกรรมและผู้ขายแต่ละรายจะขายสินค้าของตนซึ่งแตกต่างจากผู้ขายรายอื่นแต่ทดแทนกันได้อย่างใกล้ชิด ความแตกต่างของสินค้าอาจเนื่องจากการใช้ยี่ห้อ การบรรจุหีบห่อ ฯลฯ ผู้ขายรายหนึ่งในกลุ่มของสินค้าอาจมีความเชื่อว่าถ้าเขาเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าของเขาอาจไม่ทำให้ผู้ขายรายอื่น ๆ มีปฏิกิริยาตอบโต้โดยจะยังคงราคาสินค้าของตนไว้คงเดิม นั่นคือผู้ขายรายอื่น ๆ จะคงราคาไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลงทั้ง ๆ ที่ผู้ขายรายนี้ได้เปลี่ยนแปลงราคาสินค้าของเขาซึ่งพฤติกรรมของผู้ขายแบบนี้เรียกว่า Polypoly ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างราคาและปริมาณซื้อสินค้าของผู้ขายรายหนึ่ง โดยสมมติว่าผู้ขายรายอื่น ๆ ยังคงราคาขายสินค้าของตนไว้คงเดิม ก็จะได้เส้นอุปสงค์ dd ในรูปที่ 7 - 4 โดยผู้ขายรายนี้เชื่อว่าความยืดหยุ่นของเส้นอุปสงค์ dd นี้จะมีความยืดหยุ่นมาก (elastic) ทั้งนี้เพราะผู้ขายรายนี้คิดว่าถ้าลดราคาสินค้าลงนิดหน่อยจะสามารถแย่งลูกค้าจากคู่แข่งได้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากผู้ขายรายอื่นไม่ได้ลดราคาตาม แต่ถ้าเขาขึ้นราคาสินค้าและผู้ขายรายอื่น ๆ

ไม่ได้เพิ่มราคาตามจะทำให้เสียตลาดแก่คู่แข่งเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงลดราคาสินค้าของผู้ขายรายนี้อาจทำให้ผู้ขายรายอื่นมี ปฏิกริยาตอบโต้โดยลดราคาสินค้าของตนลงทุก ๆ ครั้งที่มีการลดราคา ดังนั้นการลดราคาสินค้าของผู้ขายรายนี้จึงไม่อาจคาดได้ว่าจะแบ่งลูกค้าของผู้ขายรายอื่น ๆ มาได้ แต่ปริมาณสินค้าที่ขายได้ของผู้ขายแต่ละรายจะเพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาสินค้าที่ลดลงทำให้ขายได้ดีขึ้นแต่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนน้อยกว่าเมื่อผู้ขายรายเดียวลดราคา ดังนั้นเส้นอุปสงค์ที่แสดงความสัมพันธ์ให้เห็นถึงจำนวนสินค้าที่ขายได้จริง ๆ ณ ระดับราคาต่าง ๆ หลังจากที่ได้มีการปรับปรุงราคาของผู้ขายทุกรายในอุตสาหกรรมหรือเส้นอุปสงค์ที่ผู้ขายแต่ละรายมองเห็นในเมื่อผู้ขายทุกรายปฏิบัติในด้านราคาเหมือนกันในเมื่อไม่มีผู้ขายรายใดสามารถแบ่งลูกค้าจากผู้ขายรายอื่นได้ จะแสดงด้วยเส้น DD ในรูปที่ 7 - 4 โดยเส้น DD จะมีความยืดหยุ่นน้อยกว่าเส้น dd

รูปที่ 7 - 4 เส้นอุปสงค์ของ Clamberlin

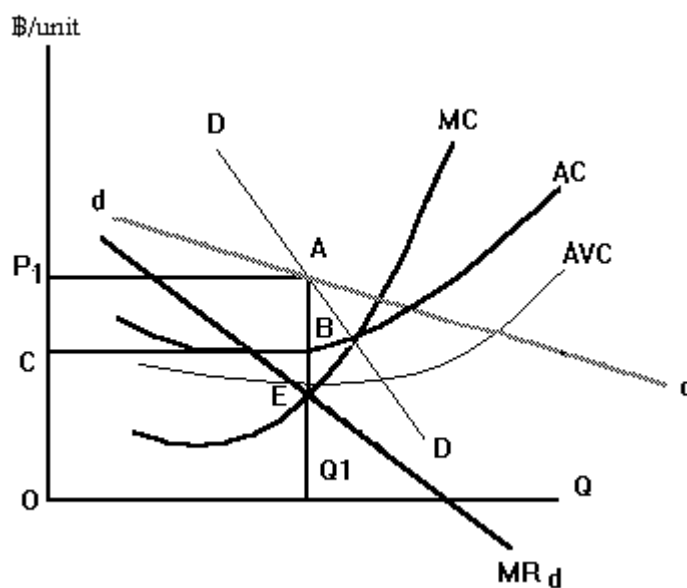
จากรูปที่ 7 - 4 ถ้าผู้ขายเพียงรายเดียวลดราคาลงจาก OP_1 บาท เป็น OP_2 บาท จำนวนขายจะเพิ่มจาก OQ_1 เป็น OQ_2 หน่วย นั่นคือจะเลื่อนไปตามเส้นอุปสงค์ dd จากจุด A ไปยังจุด B แต่ถ้าผู้ขายรายอื่น ๆ ทั้งหมดในอุตสาหกรรมเดียวกันลดราคา

ตามด้วยผู้ขายรายนี้จะเพิ่มปริมาณขายจาก OQ_1 เป็น OQ_2 หน่วย ซึ่งน้อยกว่า OQ_2 หน่วย นั่นคือจะเลื่อนจากจุด A ไปยังจุด C บนเส้นอุปสงค์ DD

ดุลยภาพระยะสั้นโดยการวิเคราะห์ด้วยเส้นอุปสงค์ตามแนวคิดของ Chamberlin

จุดดุลยภาพระยะสั้นของผู้ขายในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดอยู่ ณ จุดที่ $SMC = MR_d$ โดยราคาจะอยู่ ณ จุดที่เส้น dd ตัดกับ DD โดยดุลยภาพระยะสั้นผู้ขายอาจได้กำไรเกินปกติ (excess profit) กำไรปกติ (normal profit) หรือขาดทุน (loss) ก็ได้ โดยผู้ผลิตจะผลิตต่อไปตราบเท่าที่ AVC ของผู้ผลิตยังน้อยกว่าหรือเท่ากับราคาที่ขายได้

รูปที่ 7-5 ดุลยภาพระยะสั้นของหน่วยผลิตตัวแทนในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

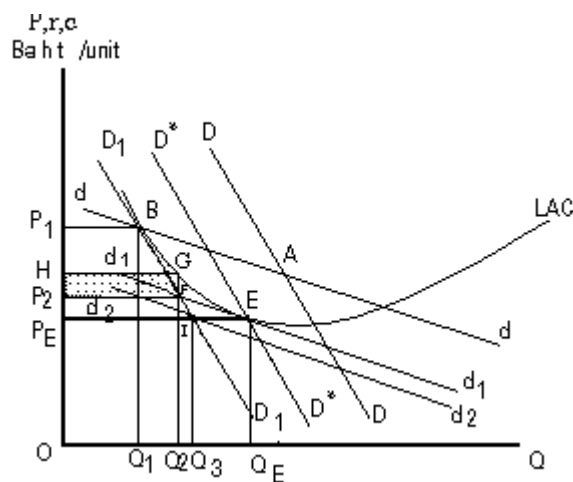

จากรูปที่ 7 - 5 สมมติว่าหน่วยผลิตต่าง ๆ มีฟังก์ชันต้นทุนและฟังก์ชันอุปสงค์เท่ากัน ผู้ขายจะได้ดุลยภาพที่จุด E ซึ่ง $SMC = MR_d$ โดยขายสินค้าในราคา OP_1 บาท และผลิตปริมาณ OQ_1 หน่วย ผู้ขายจะได้กำไรเกินปกติทั้งหมดเท่ากับพื้นที่ $\square CRAB$ บาท

ดุลยภาพระยะยาวโดยการวิเคราะห์ด้วยเส้นอุปสงค์ตามแนวคิดของ Chamberlin

ดุลยภาพระยะยาวจะอยู่ ณ จุด ที่ $MR = LMC$ และเส้นอุปสงค์ dd จะต้องสัมผัสกับเส้น LAC และที่จุดสัมผัสนี้เส้นอุปสงค์ dd จะตัดกับเส้นอุปสงค์ DD

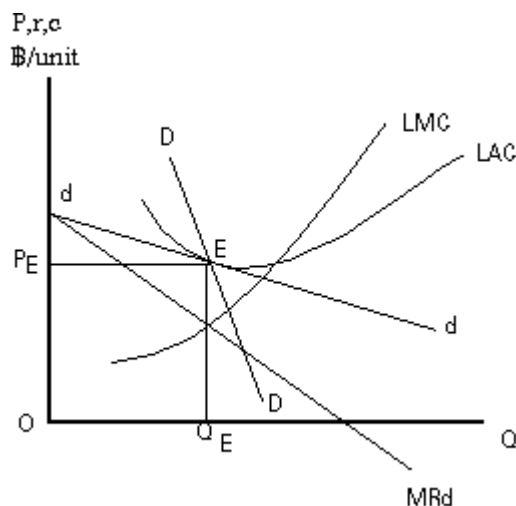
รูปที่ 7 - 6 การปรับตัวให้ได้ดุลยภาพในระยะยาวของผู้ผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

จากรูปที่ 7 - 6 สมมติเมื่อเริ่มต้นผู้ผลิตได้ดุลยภาพที่จุด A ทำให้หน่วยผลิตได้กำไรเกินปกติ ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดให้มีหน่วยผลิตใหม่ๆ เข้ามาในอุตสาหกรรมมากขึ้นๆ ทราบใดก็ตามที่หน่วยผลิตยังคงได้กำไรเกินปกติ การเข้ามาของหน่วยผลิตใหม่ๆ จะทำให้เส้นอุปสงค์ DD ลดลงเป็นเส้น D_1D_1 จนได้ดุลยภาพ ณ จุด B ซึ่งเส้นอุปสงค์ dd ตัดกับเส้นอุปสงค์ D_1D_1 และสัมผัสกับ LAC ซึ่งจะทำให้หน่วยผลิตได้รับเพียงกำไรปกติ ณ

ระดับราคา OP_1 บาท และผลิตปริมาณ OQ_1 หน่วย จุด B เป็นเพียงจุดฉายภาพชั่วคราว ทั้งนี้เพราะผู้ผลิตแต่ละรายจะถือว่าเส้นอุปสงค์ dd เป็นเส้นอุปสงค์ของเขาและคิดว่าจะได้รับกำไรมากขึ้นจากการที่ลดราคาสินค้า และทำให้ขายสินค้าได้เพิ่มขึ้นจากความเชื่อว่าเส้นอุปสงค์ dd มีความยืดหยุ่นมาก แต่เนื่องจากผู้ผลิตทุกรายจะเผชิญกับเส้นอุปสงค์และต้นทุนเหมือนกัน ผู้ผลิตทุกคนก็จะมีสิ่งจูงใจแบบเดียวกัน จึงทำให้เส้นอุปสงค์ dd เปลี่ยนมาเป็นเส้น d_1d_1 โดยในขณะที่ลดราคาก็จะลดตามเส้น D_1D_1 จุดดุลยภาพจะอยู่ที่จุด F ทำให้ผู้ผลิตแต่ละรายขาดทุนทั้งหมดเท่ากับพื้นที่ $\square B_HGF$ ผู้ผลิตจะพยายามกำจัดขาดทุน โดยลดราคาสินค้าลงจนถึงระดับราคา OP_E บาท โดยเลื่อนจากจุด G เป็นจุด E แต่เนื่องจากมีผู้ผลิตรายอื่นๆก็จะลดราคาเช่นเดียวกันทำให้เส้นอุปสงค์ d_1d_1 เปลี่ยนเป็นเส้น d_2d_2 ดุลยภาพจะเปลี่ยนมาอยู่ที่จุด I ซึ่งจะทำให้ผู้ผลิตขาดทุน (เพราะว่า $P < LAC$) และจะมีผลทำให้ผู้ผลิตบางรายต้องออกไปจากกลุ่มการผลิต โดยในขณะที่หน่วยผลิตออกไป จะทำให้เส้นอุปสงค์ D_1D_1 เพิ่มขึ้นเป็น D^*D^* พร้อมกับเส้นอุปสงค์ d_2d_2 เพิ่มขึ้นเป็น d_1d_1 ซึ่งจะทำให้ผู้ผลิตได้ดุลยภาพระยะยาวโดยเส้น D^*D^* จะตัดกับเส้น d_1d_1 และ ณ จุดนี้เส้น d_1d_1 จะสัมผัสกับเส้น LAC ทำให้ผู้ผลิตแต่ละรายได้รับเพียงกำไรปกติเท่านั้น ดุลยภาพในระยะยาวของหน่วยผลิตในตลาดกึ่งแข่งขัน กึ่งผูกขาด แสดงในรูปที่ 7 - 7

รูปที่ 7 - 7 ดุลยภาพระยะยาวของหน่วยผลิต ในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

การพิจารณาการกำหนดราคาและปริมาณการผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด โดยทางคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของ Chamberlin

สมมติว่าทุก ๆ หน่วยผลิตมีฟังก์ชันอุปสงค์และฟังก์ชันต้นทุนเหมือนกัน และสมมติว่าเส้นอุปสงค์เป็นเส้นตรงโดยราคาสินค้าที่ผู้ขายแต่ละรายได้รับจะเป็นฟังก์ชันของปริมาณขายของแต่ละหน่วยผลิตในอุตสาหกรรมซึ่งมีอยู่ n หน่วยผลิต

$$P_k = A_k - a_{kk} q_k - \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq k}}^n b_{ki} q_i, \quad k = 1, 2, \dots, n \quad \dots \dots (7 - 6)$$

เนื่องจากทุกหน่วยผลิตมีสมการอุปสงค์เหมือนกัน นั่นคือ $A_k = A$, $a_{kk} = a$ สำหรับทุก ๆ ค่าของ k และ $\partial P_k / \partial q_i = -b_{ki}$ โดยจะมีค่าเป็นลบ แต่มีค่าตัวเลขน้อยมาก ค่าของ $b_{ki} = b$ สำหรับทุก ๆ ค่าของ k และ i ยกเว้นเมื่อ $k = i$

ดังนั้น เส้นอุปสงค์ของหน่วยผลิตตัวแทน คือ

$$P = A - a q_k - b \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq k}}^n q_i, \quad k = 1, 2, \dots, n \quad \dots \dots (7 - 7)$$

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลิตของหน่วยผลิตตัวแทน จะมีผลต่อคู่แข่งในในแต่ละหน่วยธุรกิจ ซึ่งมีอยู่ $n - 1$ แห่งในขนาดที่เท่ากัน และเนื่องจาก b ($\partial p_k / \partial q_i$) มีค่าเป็นตัวเลขน้อยมาก ดังนั้นผลของการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลิตของหน่วยผลิตตัวแทนที่มีต่อราคาของคู่แข่งรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะจะมีค่าน้อยมาก จึงสามารถตัดทิ้งไปได้ ดังนั้นเส้นอุปสงค์ของหน่วยผลิตตัวแทนในสมการที่ (7 - 7) จึงสร้างขึ้นโดยอาศัยข้อสมมติฐานว่าผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจตัวแทนจะแสดงราวกับว่าการดำเนินการของเขาจะไม่มีผลกระทบต่อคู่แข่งของเขา นั่นคือ จะสมมติว่าระดับผลผลิตของหน่วยผลิตอื่น ๆ จะไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นสมการที่ (7 - 7) นี้จึงเป็นเส้นอุปสงค์ dd ที่ได้พิจารณามาแล้ว หรือเป็นเส้นอุปสงค์ของหน่วยผลิตตัวแทนสำหรับการเปลี่ยนแปลงระดับผลผลิตของหน่วยผลิตตัวแทนเพียงหน่วยผลิตเดียว

แต่ถ้าทุกๆหน่วยผลิตมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตเพื่อที่จะแสวงหากำไรสูงสุดโดยการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตในจำนวนที่เท่าๆกันและพร้อมๆกันของทุกหน่วยผลิตในอุตสาหกรรม นั่นคือ มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตจะทำให้ $q_k = q_i$ ดังนั้นโดยการแทนค่า $q_k = q_i$ ในสมการอุปสงค์ (7 - 7) ซึ่งจะได้เส้นอุปสงค์ที่มีประสิทธิผล (effective demand curve) คือ

$$P_k = A - [a + (n - 1) b] q_k \dots\dots\dots (7 - 8)$$

สมการที่ (7 - 8) แสดงเส้นอุปสงค์ที่มีประสิทธิผลสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เท่ากันและพร้อมกันของระดับผลผลิตของหน่วยผลิตทั้งหมดในอุตสาหกรรมหรือคือเส้น DD ฟังก์ชันต้นทุนทั้งหมดของแต่ละหน่วยผลิตในอุตสาหกรรมซึ่งมีอยู่ n หน่วยผลิต คือ

$$C_k = C_k(q_k)$$

เมื่อต้นทุนทุกหน่วยผลิตเท่ากัน ดังนั้น สำหรับทุกๆค่าของ k ฟังก์ชันต้นทุนทั้งหมดของหน่วยผลิตตัวแทนคือ

$$C_k = C(q_k)$$

สมการกำไรทั้งหมดของหน่วยผลิตตัวแทน คือ

$$\pi_k = q_k - \left[A - a q_k - b \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq k}}^n q_i \right] q_i - C(q_k) \dots\dots\dots (7 - 9)$$

First Order Condition สำหรับปริมาณผลิตที่ได้กำไรสูงสุดของหน่วยผลิตตัวแทน ภายใต้ข้อสมมติว่า การดำเนินการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลิตของหน่วยผลิตตัวแทนจะไม่มีผลให้ระดับผลผลิตของกลุ่มแข่งขันเปลี่ยนแปลงจะต้องได้ว่า $\frac{\partial \pi_k}{\partial q_k} = 0$

$$\frac{\partial \pi_k}{\partial q_k} = A - 2a q_k - b \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq k}}^n q_i - C'(q_k) = 0$$

$$A - 2a q_k - b \sum_{\substack{j=1 \\ i \neq k}}^n q_i = C'(q_k) \dots\dots\dots (7 - 10)$$

$$\text{หรือ } MR_k = MC_k$$

Second Order Condition สำหรับปริมาณผลิตที่ได้กำไรสูงสุดของหน่วยผลิต
ตัวแทน ภายใต้ข้อสมมติว่าระดับผลผลิตของคู่แข่งไม่เปลี่ยนแปลงต้องการ

$$\frac{\partial^2 \pi_k}{\partial q_k^2} < 0$$

$$\frac{\partial^2 \pi_k}{\partial q_k^2} = \frac{\partial^2 MR_k}{\partial q_k^2} - \frac{\partial^2 MC_k}{\partial q_k^2} < 0$$

$$\frac{\partial^2 MR_k}{\partial q_k^2} < \frac{\partial^2 MC_k}{\partial q_k^2} \dots \dots \dots (7 - 11)$$

จากข้อสมมติฐานที่ว่าหน่วยผลิตต่างๆ มีฟังก์ชันอุปสงค์และฟังก์ชันต้นทุน
เท่ากันแสดงให้เห็นว่า ผลกำไรสำหรับหน่วยผลิตตัวแทนที่จะทำการเปลี่ยนแปลงปริมาณ
ผลผลิต ก็จะทำให้หน่วยผลิตอื่นๆ ที่ทำการเปลี่ยนแปลงอย่างเดียวกันได้รับผลกำไรอย่าง
เดียวกัน นั่นคือ จะก่อให้เกิดระดับผลผลิตที่ได้กำไรสูงสุดเท่ากันสำหรับหน่วยผลิต
ทั้งหมดที่มีอยู่ n แห่ง หรือ $q_i = q_k$

อุตสาหกรรมจะได้ดุลยภาพเมื่อ $MR = MC$ สำหรับหน่วยผลิตทั้งหมด n แห่ง
ทำให้มีสมการทั้งหมด n สมการที่จะต้องแก้หาค่าจำนวนผลผลิตที่ต้องการ n ค่า และการ
ที่ทุกหน่วยผลิตมีฟังก์ชันต้นทุนและฟังก์ชันอุปสงค์เหมือนกัน ทำให้ได้ $q_k = q_i$ ณ
ปริมาณผลิตที่ได้กำไรสูงสุด ดังนั้นโดยการแทนค่า $q_i = q_k$ ในสมการที่ (7 - 10) ก็จะได้
ค่า q_k ได้ นั่นคือ

$$A - 2q_k - b(n - 1)q_k = C'(q_k)$$

$$\text{หรือ } A - [2 + (n - 1)b]q_k = C'(q_k) \dots \dots \dots (7 - 12)$$

จากสมการที่ (7 - 12) จะมีส่วนผสมของราคาและจำนวนผลิตที่ได้กำไรสูงสุด
ซึ่งจะเท่ากันสำหรับทุก ๆ หน่วยผลิต ซึ่งถ้าพิจารณาด้วยรูปภาพ จุดดุลยภาพนี้จะอยู่ ณ

จุดที่ MR เท่ากับ MC และเส้นอุปสงค์ dd ตัดกับเส้นอุปสงค์ DD ตรงส่วนผสมของราคา และปริมาณดุลยภาพ

ในระยะยาวการเข้ามาและออกไปของหน่วยผลิตต่างๆ เป็นไปได้โดยเสรี ทำให้กำไรเกินปกติ ของแต่ละหน่วยผลิตเท่ากับศูนย์ ถ้าแทนค่า $q_i = q_k$ ในสมการกำไรทั้งหมดของหน่วยผลิตตัวแทน (π_k) และกำหนดให้ π_k เท่ากับศูนย์ จะได้

$$\pi_k = Aq_k - [a + (n-1)b]q_k^2 - C(q_k) = 0 \dots\dots\dots (7-13)$$

ดุลยภาพในระยะยาวของหน่วยผลิตตัวแทน หาได้จากสมการการหาค่าจากสมการที่ (7-12) และ (7-13) ซึ่งเป็นระบบสองสมการที่มีตัวแปรสองตัว คือ q_k และ n คำตอบที่ได้จะแสดงถึงดุลยภาพระยะยาวสำหรับระดับผลผลิตของหน่วยผลิตตัวแทน และจำนวนของหน่วยผลิต ซึ่งถ้าพิจารณาด้วยรูปภาพดุลยภาพระยะยาวจะอยู่ ณ จุดที่ $MR = LMC$ และเส้นอุปสงค์ dd สัมผัสกับเส้นต้นทุนเฉลี่ยในระยะยาว (LAC) และจุดสัมผัสนี้จะตัดกับเส้นอุปสงค์ DD (เส้นอุปสงค์ที่มีประสิทธิผลสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เท่ากันของระดับผลผลิตของหน่วยผลิตทั้งหมดในอุตสาหกรรม)

การเปรียบเทียบดุลยภาพระยะยาวของตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ และตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

1. ในระยะยาว หน่วยผลิตของทั้งสองตลาดจะได้กำไรปกติ (normal profit)
2. จุดดุลยภาพระยะยาวของ
  - ตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ อยู่ที่ $LMC = MR = P = D = AR = LAC$
  - ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด อยู่ที่ จุดสัมผัสของเส้นอุปสงค์ dd สัมผัสกับเส้น LAC ที่จุดนี้ $LMC = MR, P = LAC$ และ $P > MC$
3. ราคาผลผลิตของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดจะสูงกว่า และผลผลิตจะต่ำกว่าตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์

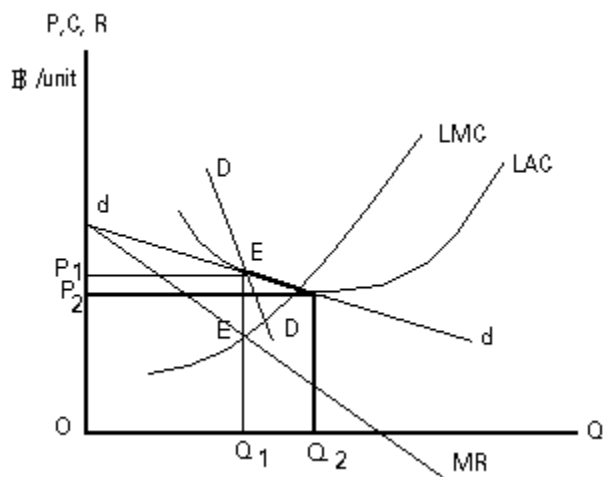
4. ในแง่สวัสดิการ ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนเนื่องจาก ราคาสินค้าสูงกว่าต้นทุนเพิ่ม ($P > MC$) ส่วนในตลาดแข่งอย่างสมบูรณ์จะทำให้สังคมได้รับสวัสดิการสูงสุด ทั้งนี้เพราะดำเนินการผลิต ณ จุดที่ $P = MC$

5. แต่ละหน่วยผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดจะผลิตน้อยกว่าระดับผลผลิตที่เหมาะสม นั่นคือ ผลิต ณ จุดที่ต้นทุนเฉลี่ยระยะยาว (LAC) สูงกว่าจุดต่ำสุดของ LAC ทั้งนี้เนื่องจากเส้นอุปสงค์ dd มีลักษณะทอดลงจากซ้ายไปขวา ดังนั้นจุดสัมผัสของเส้น LAC และเส้นอุปสงค์จึงเกิดขึ้นในช่วงที่ LAC กำลังลดลง ยังไม่ถึงจุดต่ำสุดของ LAC และมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตของหน่วยผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดจึงสูงกว่าของตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์

6. หน่วยผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด มีต้นทุนการส่งเสริมการขาย (sales promotion) ซึ่งไม่มีในตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์จึงทำให้มีการสิ้นเปลืองเกิดขึ้นในด้านการโฆษณาและเปลี่ยนแบบสินค้าเพื่อจะขยายตลาดของตน แต่จะถูกต่อต้านโดยการกระทำอย่างเดียวกันของหน่วยผลิตอื่นๆ ดังนั้นการกระทำดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการเพิ่มขึ้นในต้นทุนการผลิตของหน่วยผลิตเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์

ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดถูกโจมตีหลายแง่ กล่าวคือ การที่ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดมีหลายหน่วยผลิตในอุตสาหกรรม แต่ละหน่วยผลิตจะมีขนาดเล็ก และดำเนินการผลิตโดยมีกำลังการผลิตเหลือใช้ (excess capacity) ซึ่งหมายความว่าดำเนินการผลิตในขนาดที่ต่ำกว่าขนาดที่เหมาะสม โดยวัดได้จากความแตกต่างระหว่างผลผลิตที่เหมาะสม (ideal output) ซึ่งอยู่ ณ ระดับที่ LAC ต่ำสุด และปริมาณผลิตที่เกิดขึ้นจริงสำหรับดุลยภาพระยะยาว ซึ่งแสดงว่า มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่เหมาะสมในระยะยาวเพราะว่าหน่วยผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดไม่ได้ใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจให้ถึงจุดที่ต้นทุนเฉลี่ยต่ำสุด

รูปที่ 7 - 8 เปรียบเทียบดุลยภาพระยะยาวของตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์และตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

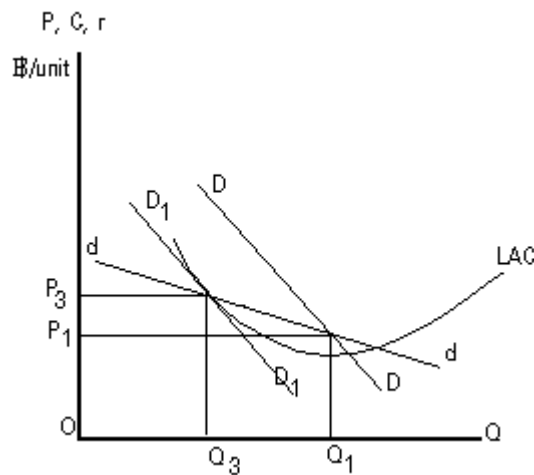

จากรูปที่ 7 - 8 ราคาและปริมาณผลิตในตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์อยู่ที่ P_2 บาทและ Q_2 หน่วย และจะอยู่ที่ P_1 บาทและ Q_1 หน่วยสำหรับตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด ดังนั้นกำลังการผลิตเหลือใช้ (excess capacity) เท่ากับ $Q_1 - Q_2$ หน่วย ซึ่งในเรื่องนี้ chamberlin ได้โต้แย้งข้อวิจารณ์เกี่ยวกับกำลังการผลิตเหลือใช้และการจัดสรรทรัพยากรไม่เหมาะสมว่าจะเป็นเรื่องสมเหตุสมผลถ้าเส้นอุปสงค์ของหน่วยผลิตเป็นเส้นนอนราบ แต่เนื่องจากเส้นอุปสงค์ในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดมีลักษณะเป็นเส้นทอดลงจากซ้ายมาขวาและหน่วยผลิตมีการแข่งขันด้านราคาขณะที่มีการเข้าและออกจากการผลิตเป็นไปได้อย่างเสรี ดังนั้นปริมาณผลิตที่เหมาะสมของผู้ผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดจึงไม่สามารถอยู่ที่ Q_2 หน่วยได้ นอกจากนี้ผู้บริโภคปรารถนาที่จะมีสินค้าหลายๆ ชนิดที่มีลักษณะแตกต่างกันและผู้บริโภคเต็มใจจ่ายซื้อสินค้าในราคาสูงขึ้นเพื่อให้มีสินค้าให้เลือกได้มากขึ้น ดังนั้นต้นทุนที่สูงเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ความแตกต่างระหว่างปริมาณผลผลิตที่ต้นทุนต่ำสุด (Q_2 หน่วย) และปริมาณผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง (Q_1 หน่วย) จึงไม่ได้วัดกำลังการผลิตเหลือใช้ แต่ควรจะใช้สำหรับวัดต้นทุนทางสังคมของการผลิต (social cost of producing) อันทำให้ผู้บริโภคมีสินค้าต่างๆ มากขึ้น และปริมาณผลิต Q_1 หน่วย จะเป็นผลผลิตที่เหมาะสมในแนวคิดสำหรับตลาดซึ่งสินค้ามี

ลักษณะแตกต่างกัน และมีการแข่งขันด้านราคา ขณะที่มีการเข้าและออกจากการผลิต เป็นไปได้อย่างเสรี นอกจากนี้ Chamberlin ยังมีความเห็นว่าดุลยภาพของผลผลิตจะใกล้กับปริมาณผลผลิตที่เสียต้นทุนต่ำสุด ทั้งนี้เพราะหน่วยผลิตจะแข่งขันกันตามเส้นอุปสงค์ dd ของหน่วยผลิตซึ่งมีความยืดหยุ่นมาก

อย่างไรก็ตาม ภายใต้ข้อสมมติว่า หน่วยผลิตต้องการหลีกเลี่ยงการแข่งขันโดยไม่มี การแข่งขันด้านราคาควบคู่ไปกับการเข้าและออกโดยเสรีของหน่วยผลิตใหม่ ซึ่งใน สถานการณ์เช่นนี้แสดงว่าหน่วยผลิตจะละทิ้งไม่พิจารณาเส้น dd อันเนื่องจากการไม่มี การปรับด้านราคา แต่จะพิจารณาเกี่ยวข้องกับเส้นอุปสงค์ DD ซึ่งเป็นส่วนของตลาด เท่านั้น นั่นคือจะใช้เส้นอุปสงค์ DD ของหน่วยผลิตสำหรับพิจารณาเพื่อให้ได้ดุลยภาพ ระยะยาวหลังจากมีการเข้าหรือออกจากการดำเนินการผลิตของหน่วยผลิตใหม่ๆ และ จะทำให้เกิดกำลังการผลิตเหลือใช้ในทัศนะของแชมเบอร์ลิน (Chamberlin's measure of excess capacity) และมีการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้า ดังพิจารณาได้จากรูปที่ 7 - 9

รูปที่ 7 - 9 การวัดกำลังการผลิตเหลือใช้ในทัศนะของแชมเบอร์ลิน (Chamberlin's measure of excess capacity) ในกรณีที่ไม่มีการแข่งขันด้านราคา ควบคู่กับการเข้ามาของหน่วยผลิตใหม่

จากรูปที่ 7 - 9 เพื่อลดความยุ่งยากของการพิจารณารูปจึงไม่ได้เขียนเส้น LMC และ MR ไว้ ถ้าสมมติว่าราคาและปริมาณผลิตเริ่มต้นอยู่ที่ P_1 บาท และ Q_1 หน่วย ทำให้ได้รับกำไรเกินปกติ ถ้าไม่มีการแข่งขันด้านราคา การปรับตัวให้ได้ดุลยภาพระยะยาวหลังจากที่มีการเข้ามาของหน่วยผลิตใหม่ๆ ทำให้เส้นอุปสงค์ที่มีประสิทธิภาพ DD เปลี่ยนเป็น D_1D_1 และไปสัมผัสกับเส้น LAC โดยผลิตปริมาณ Q_3 หน่วย และราคาเท่ากับ P_3 บาท และหน่วยผลิตได้รับกำไรปกติ ในความเห็นของแซมเบอร์ลิน กำลังการผลิตเหลือใช้ คือ ความแตกต่างระหว่าง Q_1 และ Q_3 และ Q_3 จะเป็นระดับผลผลิตที่เหมาะสมตามแนวความคิดในตลาดที่สินค้ามีลักษณะแตกต่างกัน